

ЕСТЕТИКА РУїн ТА ДЕКОНСТРУКТИВІЗМУ: ЧОМУ МИ БАЧИМО КРАСУ В НЕЗАВЕРШЕНОСТІ АБО РУЙНУВАННІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто філософські та естетичні критерії сприйняття зруйнованих і незавершених архітектурних форм. Проаналізовано різницю між природним процесом старіння будівельних матеріалів (утворенням руїн) та концептуальною фрагментацією в деконструктивізмі. Досліджено вплив незавершеності на візуальне й просторове сприйняття міського середовища.

Ключові слова: естетика, деконструктивізм, руїни, архітектурний простір, матеріальність, тектоніка, життєвий цикл будівлі, урбаністика.

Abstract

The philosophical and aesthetic criteria for the perception of destroyed and incomplete architectural forms are considered. The difference between the natural aging process of building materials (formation of ruins) and conceptual fragmentation in deconstructivism is analyzed. The influence of incompleteness on the visual and spatial perception of the urban environment is investigated.

Keywords: aesthetics, deconstructivism, ruins, architectural space, materiality, tectonics, building life cycle, urban studies.

ВСТУП

У класичному розумінні архітектура та цивільна інженерія прагнуть до створення довговічних, функціональних і впорядкованих просторів, спираючись на ідеал конструктивної цілісності. Традиційна інженерно-будівельна парадигма сприймає руйнування (вивітрювання каменю, корозію, оголення несучих конструкцій) винятково як процес деградації об'єкта та втрату ним експлуатаційних властивостей. Проте в сучасній філософії та естетиці спостерігається парадоксальне захоплення формами, що заперечують цю завершеність — від меланхолійної краси історичних руїн до радикальних просторових експериментів деконструктивізму.

Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю переосмислити критерії краси в сучасному просторовому середовищі: чому оголена тектоніка будівлі, порушення статичності та візуальна незавершеність викликають у нас глибокий естетичний відгук? Метою цих тез є філософський аналіз природи нашої захопленості руйнуванням та дослідження того, як природний знос матеріалів чи умисна деконструкція форми формують новий погляд на об'єкти міської інфраструктури.

Основна частина

Онтологія матеріалу та плинність часу

Будь-яка споруда є тимчасовою організацією матерії у просторі. З філософської точки зору, процес перетворення будівлі на руїну — це не просто фізичне зношення, а повернення будівельних матеріалів до їхнього первісного, геологічного стану. Коли природні гірські породи, такі як граніт, діорит чи кварц, піддаються ерозії, вони не втрачають естетичної привабливості, а набувають «патину часу». Руїна візуалізує неспинний плин часу, стаючи нагадуванням про тимчасовість антропогенного втручання в ландшафт. Ми бачимо красу в руїнах, оскільки вони демонструють перемогу природи над людським порядком, стираючи межі між штучно збудованим середовищем та природним рельєфом.

Деконструктивізм як штучна руїна

На відміну від природних руїн, деконструктивізм у сучасному містобудуванні свідомо імітує розпад. Філософія цього напрямку (Ж. Дерріда, П. Айзенман) базується на відмові від класичної гармонії, симетрії та ідеальної тектоніки. Це просторове планування, де форма свідомо розривається, а геометрія порушується так, ніби будівля перебуває в стані сейсмічного зсуву або контрольованої фрагментації. Краса деконструктивізму полягає в його динаміці та внутрішній напруженості. Естетичне задоволення тут виникає не від споглядання спокою, а від когнітивного дисонансу: глядач бачить масивні об'єми, нависаючі площини та зламані лінії, які, здавалося б, суперечать законам гравітації, але при цьому зберігають просторову стійкість.

Незавершеність як відкритість

Концепція незавершеності у філософії мистецтва вказує на те, що повністю завершений об'єкт обмежує уяву спостерігача. Урбаністичний простір, що має ознаки руйнування або незавершеності (наприклад, перепрофільовані індустріальні зони), пропонує більше свободи для інтерпретації. Незавершеність сприймається не як помилка проєктування, а як потенціал для майбутнього розвитку та трансформації.

Висновок

Естетика руїн та деконструктивізму кидає виклик традиційному мисленню, яке прагне до абсолютної стабільності та геометричного порядку. Краса в незавершеності чи руйнуванні полягає у визнанні динамічної природи матеріального світу. Якщо історичні руїни приваблюють нас своєю автентичністю та злиттям з геологічним середовищем, то деконструктивізм захоплює інтелектуальною грою з тектонікою. Обидва явища доводять, що архітектура не закінчується в момент введення об'єкта в експлуатацію — її естетичний та філософський вимір продовжує еволюціонувати через старіння, розпад або умисну трансформацію простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Башляр Г. Поетика простору / пер. з фр. Київ : Видавництво Основи, 2018. 312 с.
2. Bachelard, G. (1994). The poetics of space (M. Jolas. Trans.;J. R. Stilgoe. Foreword). Beacon Press/ (Original work published 1958). 288 p.
3. Дерріда Ж. Позичії / пер. з фр. Київ : Дух і літера, 2001. 160 с.
4. Зіммель Г. Руїна: Естетичний досвід. Філософські есе. Київ : Основи, 2010. С. 145–152.
5. Раскін Дж. Сім світочів архітектури / пер. з англ. Львів : Видавництво Анетти Антоненко, 2020. 256 с.
6. Чуйко В. Естетичний вимір архітектурного простору в епоху постмодерну. Філософська думка. 2019. № 4. С. 78–89.
7. Головашенко І. О. Філософія. Вінниця : ВНТУ, 2016. 200 с.

Богдан Вікторович Смоляк - студент, факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: smolakbogdam841@gmail.com

Науковий керівник: Ірина Олегівна Головашенко - канд. філософських наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: golovashenko.i.o@vntu.edu.ua

Bohdan Viktorovych Smolyak - student, Faculty of Construction, Civil and Environmental Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: smolakbogdam841@gmail.com

Scientific supervisor: Iryna Olehivna Holovaschenko - Candidate of philosophical, Associate Professor of the Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: golovashenko.i.o@vntu.edu.ua